

Methodieken en werkvormen

Probleemgedrag- Wat kan ik doen?

Maker: Andrea Nagelmaker en Marianna Szwed

Functie: Trainers Regio Haarlem

Datum van productie: 15 november 2016

Probleemgedrag- Wat kan ik doen?

Leeftijd: B/W/S/Ex/Ro

Duur: 4 uur, 15 minuten, met eten 5 uur

Groeps grootte: min 3 ivm uitwisseling, maximaal 12

Locatie: binnen/buiten

Korte inhoud:

Deze module is bedoeld om leiding handvatten aan te reiken op een voor hen actuele casus en ze informatie te geven over gedrag dat bij adhd, ass, bps en lvb stoornissen hoort en wat daarbij mogelijke handvatten zijn

Belangrijk: Deze module uitwerking is bedoeld voor trainers met een pedagogische (of een soortgelijke) achtergrond, die de module “omgaan met probleemgedrag” gaan geven. We vinden deze achtergrond belangrijk om dat veel van de stoornissen die behandeld worden niet zwartwit zijn en daardoor vele nuances kennen. Het is belangrijk dit goed over te kunnen brengen. Daarnaast zijn er enkele werkvormen, vooral werkvorm 3, die om sterke coaching vaardigheden vragen en daarmee om een pedagogische achtergrond.

Dit is geen officieel document van Scouting Nederland, maar is door Scouting Nederland geselecteerd omdat het een goed voorbeeld is van hoe je zelf met dit onderwerp aan de slag kunt gaan. Hierdoor kan het zijn dat sommige onderdelen van dit document niet geheel overeenkomen met wat Scouting Nederland normaal communiceert.

PROBLEEMGEDRAG, WAT KAN IK DOEN?

Omgaan met meermalig ongewenst gedrag

Marianna Szwed en Andrea Nagelmaker

Inhoud

Inhoud	3
Inleiding.....	4
Inhoud	4
Doel	4
Doelgroep	5
Theorie.....	5
Wat is probleemgedrag	5
Thomas Gordon.....	6
Wanneer ongewenst gedrag echt probleemgedrag wordt	8
Diagnoses, welk gedrag hoort waar bij?	9
De gesprekscyclus.....	20
Het raamwerk van de training	21
Het draaiboek.....	21
Werkvormen.....	23
Start training.....	23
Werkvorm 1 - Vakkenspel.....	24
Werkvorm 2 – Tegen casus.....	25
Werkvorm 3 – Casuïstiek.....	26
Werkvorm 4 – Theoretische benadering stoornissen.....	27
Werkvorm 5 - gesprekscyclus	27
Bingokaart	28
Bron vermelding	29
BIJLAGE: Hand-out	30

Inleiding

Deze module uitwerking is bedoeld voor trainers met een pedagogische (of een soort gelijke) achtergrond, die de module “omgaan met probleemgedrag” gaan geven. We vinden deze achtergrond belangrijk om dat veel van de stoornissen die behandeld worden niet zwart-wit zijn en daardoor vele nuances kennen. Het is belangrijk dit goed over te kunnen brengen. Daarnaast zijn er enkele werkvormen, vooral werkvorm 3, die om sterke coaching vaardigheden vragen en daarmee om een pedagogische achtergrond.

Als leiding is de kans groot dat je probleemgedrag bij je scouts ervaart. Er is echter een verschil tussen ongewenst gedrag en probleemgedrag. Leiding vindt het vaak lastig om met probleemgedrag om te gaan. In deze module willen we wat handvatten geven om met probleem- of ongewenst gedrag om te gaan.

In deze module werken we vanuit ingebrachte casussen. Deze zullen we benutten om het gedrag van onder andere emoties te scheiden. Vervolgens wordt er ingegaan op verschillende diagnoses, waar we de gedragingen onder gaan verdelen. Met als doel handvatten aan te reiken om met het ongewenste gedrag om te gaan. Het is belangrijk hierbij scouts niet in een hokje te willen plaatsen, maar je vooral op het gedrag te richten. Wij zijn tenslotte leiding en geen professioneel hulpverleners die ervoor opgeleid zijn om diagnoses te stellen.

Labelen voor jezelf is functioneel. Vaak doe je het om iets te kunnen accepteren (bijvoorbeeld gedrag), maar ook om er mee om te kunnen gaan. Zolang je dit voor jezelf doet is het prima en functioneel. Echter raden we af het met anderen te delen, omdat je jezelf blind kunt staren (je propt al het gedrag in dat hokje). Hiermee kun je anderen (ouders) kwetsen. Een kind is meer dan een label!

Inhoud

Met Werkvorm 1 gaan de deelnemers op zoek naar de eigenaar van het probleem. Dit geeft hen inzicht in handlungsmogelijkheden om tot een oplossing te komen. Bij Werkvorm 2 leren de deelnemers gedrag te onderscheiden en mogelijke oorzaken bij dit gedrag te bedenken. Werkvorm 3 is erop gericht de deelnemers handvatten te bieden bij het omgaan met probleemgedrag. Tijdens Werkvorm 4 bespreken we een aantal stoornissen. Bij Werkvorm 5 wordt de gesprekscyclus besproken.

Doel

Na het doorlopen van deze module kunnen de deelnemers:

- Begrijpen wie het probleem heeft
- Je eigen rol in de oplossing van het probleemgedrag bepalen
- Op een goede manier een gesprek aangaan met iemand die probleemgedrag vertoont
- Herkennen wat ongewenst is en wat probleemgedrag is
- Leer je welk gedrag bij welke diagnose hoort en welke handelingen van jou als leiding gewenst zijn per diagnose.

Doelgroep

Deze training is te volgen door leiding van alle speltakken die met probleemgedrag te maken hebben. Daarbij is het wenselijk (maar niet noodzakelijk) dat zij beschikken over kennis over leeftijdseigen gedrag.

Theorie

Hieronder volgt de theoretische achtergrond van deze module. Hierin wordt beschreven wat probleemgedrag inhoud, wanneer het echt probleemgedrag is en er worden een aantal diagnoses behandeld.

Wat is probleemgedrag

Men kan uitingen van ongewenst gedrag op verschillende manieren ervaren: verbaal, fysiek of non-verbaal en elke combinatie die hier tussen te maken is. Voorbeelden van ongewenst gedrag zijn: boos weglopen (bij verlies), schoppen en slaan of het negeren van een opdracht of boodschap.

We ervaren ongewenst gedrag niet als probleemgedrag wanneer iets eenmalig is. Iemand die heel boos gaat schreeuwen omdat hij verliest is vervelend. Dat kan een keer gebeuren en is dan een eenmalige vertoning van ongewenst gedrag. Het is anders wanneer iemand dat altijd doet. Waardoor je jezelf al op dit gedrag voorbereidt wanneer er een competitief spel gespeeld gaat worden. Een opeenstapeling van ongewenst gedrag maakt dat we het gaan beschouwen als probleemgedrag.

In de voorbeelden hieronder wordt hetzelfde dwangmatige gedrag in het eerste voorbeeld geaccepteerd en aangemoedigd en het tweede voorbeeld niet geaccepteerd en afgekeurd. Probleemgedrag wordt pas probleemgedrag wanneer dat een negatief gevoel bij jou als leiding opwekt.

Voorbeeld 1: Patrick heeft dwangmatige handelingen, wanneer hij de keuken in komt zet hij altijd eerst even alle bekers recht.

In dit voorbeeld kun je je afvragen of het probleemgedrag is. Niemand heeft er last van en het kan zelfs fijn zijn als de bekers weer recht staan.

Voorbeeld 2: Lars heeft dwangmatige handelingen en kan het niet laten om wanneer hij binnen komt altijd even hard met de deur te smijten.

Dit is gedrag wat we zo storend vinden dat we er wel iets van zeggen.

Probleemgedrag wordt dus bepaald door twee factoren:

- De frequentie waarin ongewenst gedrag voorkomt
- Het gevoel dat gedrag bij jou als leiding opwekt.

Maar gedrag hoeft niet altijd als ongewenst- of probleemgedrag te worden ervaren. Zo kan het zijn dat de ene leiding het gedrag van een kind als problematisch ervaart, terwijl een andere leiding dit niet herkent. Dit kan niet alleen tussen leiding onderling spelen, maar ook tussen leiding en ouders. Je eigen ervaring is belangrijk, maar respecteer die van een ander ook. Hierbij kan het helpen om ogen te houden dat je beiden het beste voor het kind voor ogen hebt. Om te bepalen wie een probleem ervaart en welke handeling ingezet kan worden heeft Thomas Gorden een methode ontwikkeld.

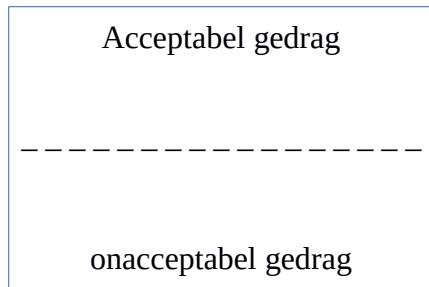
Thomas Gordon

Thomas Gordon is een klinisch psycholoog die de Gordon methode ontwikkeld heeft. Hij is naast Maslow een van grondleggers van de Humanistische Psychologie. Dit is een psychologische stroming waarin vaak filosofischer te werk wordt gegaan dan andere psychologische stromingen en die vooral op de ontwikkeling is gericht.

De Gordon methode geeft groepsleiding handvatten over hoe ze kunnen omgaan met probleemgedrag, en wat hun rol hierin is. Om je startpunt te bepalen voor het omgaan met probleemgedrag is het belangrijk gedrag onder te verdelen. Vanuit een raamwerk dat het gedragsraamwerk wordt genoemd kun je kijken waar een bepaalde gedraging onder te verdelen is en welke actie ondernomen kan worden om met het gedrag om te gaan.

Stap 1 van de methode van Thomas Gordon is bedoeld om te kijken of gedrag ongewenst gedrag is dat je altijd ongewenst vindt of alleen specifiek op dat moment. Dit gebruik je als uitgangspunt bij het gedragsraamwerk.

Om te kijken waarom je gedrag als ongewenst beschouwt of onacceptabel vindt, gebruiken we een vlak dat jouw grenzen voorstelt en de bewegingsvrijheid die mensen bij jou hebben. Op de ene helft staat acceptabel gedrag en op de andere helft staat onacceptabel gedrag. Echter deze vlakken staan niet vast. De grens die in het midden is gezet is een zeer flexibele grens en verschillend per situatie en persoon die zich binnen die grenzen begeeft.

Wanneer je bijvoorbeeld een dag hebt waarop alles lukt zal je gedrag vaker accepteren dan wanneer je een dag hebt waarop al van alles mis is gegaan. Het is belangrijk je hier bewust van te zijn en je af en toe af te vragen "vind ik dit gedrag nu of altijd (on)acceptabel?"

Stap 2 is bedoeld om te bepalen wie er nu een probleem ervaart. Probleem gedrag is een opstapeling van ongewenst gedrag. Maar wat voor jou nu ongewenst is hoeft het straks niet meer te zijn. Afhankelijk van je gemoedstoestand. In de volgende stap kijken we of het gedrag iets is waar je iets mee kunt doen.

Ook hiervoor is een raamwerk bedacht. Dit is het gedragsraam. Er is gedrag, los van of het gewenst of ongewenst is. Dit gedrag valt onder te verdelen in drie groepen. Ik ervaar een probleem, er wordt geen probleem ervaren en de ander ervaart een probleem. Hierdoor kun je inventariseren wat je startpunt is in jou handelingskeuze voor het oplossen van het probleem.

Gedrag		
Ik ervaar een probleem	Er wordt geen probleem ervaren	De ander ervaart een probleem
Confronteren Overleggen Beïnvloeden	Duidelijk zijn Opdrachten geven Omstandigheden creëren	Luisteren Helpen Bemiddelen

Er wordt geen probleem ervaren: betekent dat je verder kunt met de gang van de dag. Hierbij is het belangrijk om probleem gedrag te voorkomen. Dat je op een juiste manier met de scouts blijft omgaan.

De ander ervaart een probleem: Voor een gesprek met de scout. Neem een actieve luisterhouding aan. Probeer indien nodig te helpen en wanneer er twee scouts bij betrokken zijn te bemiddelen. Het belangrijkste voor iedereen, en dus nu voor degene met het probleem, is het gevoel te hebben dat hij gehoord wordt. Dat hij serieus genomen wordt en dat er geluisterd wordt. Dit geeft aan "Jij mag er zijn en jouw mening telt." Door deze houding haal je een deel van de emoties uit de situatie, waardoor er beter tot een oplossing gekomen kan worden. Emoties maken een situatie zwaarder en onoverzichtelijk. Door eerst de emotie te verwerken, door middel van actief luisteren, kun je daarna over de emotie stappen en de ander helpen met het vinden van een oplossing, mocht dat nog nodig zijn. Soms is het ruimte voor de emotie geven al genoeg. Zo deel je de situatie in stukjes op. En stukjes zijn beter weg te werken dan alles als geheel.

Ik ervaar een probleem: Wanneer je zelf het probleem ervaart kan je dit op verschillende manier oppakken. Door middel van feedback, een boodschap waarbij je vanuit "Ik" praat, te geven. Door te overleggen met de persoon die gedrag vertoont dat jij als ongewenst ervaart, of door deze persoon te proberen te beïnvloeden. Ga na hoe het komt dat dit gedrag vertoont wordt en probeer hier iets op te zoeken.

Wanneer ongewenst gedrag echt probleemgedrag wordt

Het is belangrijk om je te realiseren dat bepaald gedrag dat jij als probleem ervaart, niet voor iedereen daadwerkelijk een probleem is. Daarom is het van belang om uit te zoeken waarom iets je raakt. Een voorbeeld van een maatstaf voor probleemgedrag is het lijden van anderen onder invloed van dit gedrag. Deze anderen kunnen de kinderen zijn, maar ook de leiding. De (emotionele) veiligheid komt dan in het geding.

Probleemgedrag heeft vaak een achterliggende oorzaak. Het is verstandig om dit met de scout te bespreken. Er zijn verschillende manieren waarop je dit kunt doen:

Het geven van feedback: Benoem je waarneming, beschrijf jou gevoel/ idee, geef je behoefte aan en kom met een verzoek vanuit die behoefte.

Voorbeeld: een scout zit regelmatig tijdens de opkomst aan één ander kind. Deze vindt dat niet prettig. Dit kind komt elke keer naar jou als leiding toe. Jij kan hierop reageren met de volgende feedback: “Ik zie dat jij (...) prikt. Vorige week hebben we het hier ook over gehad. Ik denk dat je het moeilijk vindt dat te onthouden en ik wil graag weten hoe ik je er bij kan helpen om het niet meer te doen. Kunnen we hier samen over nadenken?” Het voordeel van deze boodschap is dat de scout je op deze manier niet kan weigeren, maar zich ook niet aangevallen voelt.

Oorzaak achterhalen: Op het moment dat het gedrag er niet is, kun je met een scout zijn of haar (ongewenste) gedrag bespreken om de oorzaak ervan te achterhalen. Het is hierbij belangrijk om goed te luisteren zonder een waardeoordeel er aan te hangen, samen te vatten, open vragen te stellen en stiltes te laten vallen.

Het komt voor dat de oorzaak van gedrag dieper gaat, bijvoorbeeld doordat er thuis problemen zijn. Hier hoeft je nooit alleen actie voor te ondernemen, maar betrek de andere leiding en de groepsbegeleider in de zorgen. Let er wel op dat je het opgebouwde vertrouwen van het kind niet schaadt, door bijvoorbeeld uit het niets te zeggen dat je het met een derde persoon hebt besproken. Ga na wat je zelf prettig, of juist niet, zou vinden.

Afspraken: Maak afspraken met de scout om het omgaan met het gedrag voor alle partijen zo goed mogelijk te laten verlopen. Het is belangrijk dat de scout meedenkt, zodat het voor hem of haar makkelijker toe te passen is.

Voorbeeld: Een scout loopt met regelmaat boos weg uit een spel. Jij als leiding maakt je dan zorgen over waar hij naar toe gaat. Op een rustig moment kun je dan met deze scout gaan zitten en hem vragen hoe jullie samen naar een goede oplossing voor iedereen kunnen komen. Door begrip voor het gedrag voor de scout te tonen, maar ook open te zijn over je eigen situatie en de grenzen aan te geven (daar kan het niet en ik wil weten waar je bent), kun je in gesprek tot een gezamenlijke oplossing komen.

Breng de ouders op de hoogte van het gesprek en de gemaakte afspraken. Vraag daarbij of zij het gedrag herkennen en naar de ervaringen die zij er dan mee hebben. Wanneer dit de oplossing lijkt te zijn, is het goed dit na een tijdje aan te geven door positieve feedback: “Ik zie dat het allemaal veel beter gaat en je je goed aan de afspraken houdt. “Dat vind ik fijn en ik ben trots op je.”

Diagnoses, welk gedrag hoort waar bij?

Er zijn vele namen voor vele stoornissen. Deze stoornissen kunnen alleen gediagnostiseerd worden door een deskundige, bijvoorbeeld een psycholoog of psychiater. Dit gebeurt aan de hand van gesprekken en lijsten met vragen over kenmerken die door verschillende partijen (school, ouders, etc. worden ingevuld).

Iedereen heeft wel een aantal van die kenmerken van verschillende stoornissen, dat is normaal. De diagnosticus kan kijken hoeveel kenmerken er voorkomen en hoe sterk deze zijn, om dan wel of niet een diagnose af te geven.

In dit hoofdstuk zullen bij een aantal diagnose de kenmerken (gedragingen) beschreven worden om je een inzicht te geven in het gedrag dat er bij kan horen. Het doel hiervan is om zo begrip te creëren waar gedrag vandaan kan komen. Let wel, gedrag heeft vele oorzaken. Wanneer je veel gedrag van jezelf herkent hoeft dit dus zeker niet te betekenen dat deze stoornis op jou van toepassing is. Gedrag kan ook een andere aanleiding hebben dan een stoornis. Twijfel je toch en denk je een diagnose nodig te hebben? Raadpleeg dan je huisarts.

ADHD – gedragingen en tips

Stel je bent op kamp. Tijdens het eten vertelt je PL dat het vandaag jouw taak is om water te halen en de tent schoon te vegen. Met je beste bedoelingen loop je met de Jerrycan naar voren om daar water te halen. Onderweg zie je een pionier paal die nog terug gebracht moet worden. Deze pak je op en je brengt die naar voren naar het pionier hok. Daar zie je een karretje en je bedenkt je dat die wel handig is om morgen de palen mee terug te brengen dus je pakt de kar en loopt terug naar het terrein. Trots vertel je dat je de paal hebt opgeruimd en de kar alvast geregeld hebt. Waarop je PL boos antwoord “Maar het is jouw taak om water te halen, waar is de Jerrycan?” Grote kans dat jij ADHD hebt.

Beschrijving

ADHD is de afkorting van Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Het gedrag dat hierbij hoort kan verschillend zijn per scout. Dit is mede afhankelijk waar de nadruk op ligt in de stoornis; de aandachts- en concentratieproblemen, impulsiviteit of hyperactiviteit.

Kinderen die in mindere mate hyperactief zijn, maar problemen hebben met aandacht- en concentratie, vallen vaak op door dromerigheid, apathisch gedrag en het feit dat ze meer dan gemiddeld moeite hebben om met een taak te beginnen en hun aandacht erbij te houden. Ze vergeten gemakkelijk en hebben moeite om goed te organiseren en plannen. Ze kunnen hun aandacht niet lang genoeg op een prikkel richten en kunnen moeilijk onbelangrijke prikkels van buitenaf negeren. Kinderen met ADHD kunnen problemen bij het leren ervaren en het kan een negatieve invloed op de ontwikkeling van hun zelfvertrouwen hebben.

Ligt de nadruk op impulsiviteit en hyperactiviteit en minder op de aandachtsproblemen, dan is er gedragsmatig al veel meer te merken. Een scout doet eerst voordat hij nadenkt over de consequenties van zijn gedrag, heeft geen rem, is snel opgewonden, gefrustreerd en chaotisch. Hij heeft te veel ongerichte energie.

Een bijkomend probleem dat je als leiding kunt ervaren is de problemen die het kind ervaart met het opvolgen van regels en instructies en zeer wisselende reacties op situaties.

Gedrag

Hieronder volgt een lijst met kenmerken die passend zijn bij ADHD. Het gedrag van iemand met ADHD is onder te verdelen in verschillende categorieën:

Met betrekking tot aandacht

- Maakt vaak slordigheidsfouten
- Heeft veel moeite om de aandacht bij taken of een spel te houden.
- Lijkt vaak niet te luisteren als iemand wat verteld.
- Slaagt er vaak niet in om aanwijzingen op te volgen of taken te doen die opgedragen zijn, omdat deze niet worden onthouden
- Heeft moeite met het organiseren van taken of activiteiten.
- Doet liever geen taken waarbij je lange tijd moet opletten.
- Is vaak (belangrijke) spullen kwijt.
- Is snel afgeleid door dingen die om zich heen gebeuren.
- Vergeet vaak dingen die hij of zij zou moeten doen.

Met betrekking tot hyperactiviteit

- Staat vaak op van zijn of haar plaats op school of in andere situaties waar het de bedoeling is dat je op je plaats blijft zitten (bijvoorbeeld in een bioscoop)
- Rent vaak rond en klimt op dingen wanneer dit niet de bedoeling is
- Zit vaak op de stoel te draaien of te wriemelen met de handen
- Heeft veel moeite met rustig spelen en rustig zichzelf bezig houden
- Praat vaak en veel.
- Is vaak in de weer
- Heeft moeite met ontspannende activiteiten.

Met betrekking tot impulsiviteit

- Kan moeilijk op zijn of haar beurt wachten (bijvoorbeeld tijdens een spelletje of bij het in de rij staan)
- Stoort vaak andere mensen wanneer ze in gesprek zijn of met iets bezig zijn
- Geeft vaak al antwoord voordat de vraag helemaal is gesteld.

Handvatten

Het is prettig voor iemand met ADHD wanneer hij eenduidige korte boodschappen krijgt. Dit voorkomt dat er dingen vergeten worden of dat er niet wordt gereageerd.

Omdat een ADHD'er niet altijd daar is met zijn gedachten waar jij als leiding denkt dat hij is, is het goed om te controleren of je vraag of opdracht is aangekomen. Is hij tijdens de uitleg in het bos net aan het nadenken over de wind in de toppen van de bomen, dan is de kans groot dat hij niet weet dat jij hem als tikker hebt aangewezen.

Door iemand aan te raken, gaat de aandacht vanzelf naar de persoon die dit doet. Raak een jeugdlid dus aan wanneer je tegen hem of haar praat. Leg bijvoorbeeld een hand op zijn schouder terwijl je met hem spreekt. Dan maak je letterlijk contact. Soms kan oogcontact ook voldoende zijn, afhankelijk van het kind.

Let op het gewenste gedrag. Het is voor leiding een valkuil om een kind met ADHD veel te corrigeren, het gedrag wekt immers vaak irritaties op. Maar ook deze kinderen hebben het nodig om positieve aandacht te krijgen. Het gevolg van negatieve aandacht geven is dat het kind leert hier om te vragen.

Sluit aan bij de mogelijkheden van het kind, zodat het ook succeservaringen op kan doen.

Vaak kun je een kind zelf ook om hulp vragen. Maak er een gezamenlijk probleem van en benoem daarbij ieders goede wil en wat maakt dat je ziet dat het kind zijn best doet.

Kernkwaliteiten

- Creatief
- Fantasierijk
- Energiek
- Oplossingsgericht
- Onderzoekend
- Initiatiefrijk
- Eerlijk
- Humoristisch
- Enthousiast
- Spontaan
- Genieter
- Inlevend
- Opmerkzaam
- Is gek op een feestje

Autisme

Kick is op scouting kamp. Zijn moeder heeft hem van te voren goed uitgelegd hoe dat gaat. Je wordt in de tent wakker, dan ga je ontbijten, na het ontbijt doe je iets met scouting, dan ga je picknicken of lunchen in het lokaal, dan doe je weer iets met scouting en dan ga je avondeten. Bij het avond eten heb je een taak. Je kunt tafeldekken, tafel afruimen of de afwas doen. Op woensdag (de groene dag) ga je de hele dag zwemmen in een zwembad en op maandag (de rode dag) een hele dag wandelen. Je hebt ook een eigen plekje, daar ligt je matje en je slaapzak, naast je tas met spullen.

De leiding had inderdaad een plan met het corvee en hield zich daar strak aan. Kick vindt het kamp geweldig, maar vandaag op de laatste dag is het toch niet zo leuk. Vanochtend moest hij zijn matje opruimen en zijn slaapzak en al zijn spullen al buiten onder een zijl leggen, maar hij had toch een eigen plekje en hij moest toch eerst ontbijten? Gelukkig had de leiding daarna uitgelegd dat dit was omdat ze vandaag weg gaan, maar Kick is nog steeds wel een beetje boos. Hij snapt het niet. Ze hadden het toch echt zo afgesproken.

Nu is het tijd voor het avondeten en dan komt de bonte avond en iedereen moet iets doen heeft de leiding gezegd, want papa en mama komen kijken en dan mag ik gelijk mee naar huis. Kick komt de eetzaal binnen, maar daar staan geen tafels meer. Een ander kind stuurt hem naar buiten, daar staan de tafels wel. "Kick, ga vlug zitten" zegt de leiding maar daar het is zo druk. Gelukkig helpt Mang hem en geeft hem een plekje. Dan zomaar ineens gooit de leiding alle patat op tafel en alle knakworsten en saus, zonder borden en bestek. Al dat eten waar hij wel trek in heeft ligt daar en iedereen pakt het, maar hij heeft geen bord en geen eten. Kick begint te schreeuwen en begint heel hard met zijn vuisten op tafel te slaan.

Beschrijving

Klassiek autisme, Asperger en PDD-nos zijn vormen van autisme, in het Autisme spectrum, ook wel een autisme spectrum stoornis (ASS) genoemd. Autismen zie je niet aan de buitenkant, maar het heeft grote invloed op iemands leven. Elke dag opnieuw. Bij mensen met autisme werkt de informatieverwerking in de hersenen op een andere manier. Alles wat mensen met autisme zien, horen, ruiken etc. wordt op een andere manier verwerkt. En dat brengt een andere mix van sterke en zwakke kanten met zich mee.

Zo hebben mensen met autisme vaak een goed oog voor detail, zijn ze eerlijk, recht door zee, analytisch en hardwerkend, maar hebben ze moeite met overzicht houden, sociale contacten en hebben ze een opvallend beperkt aantal interesses of activiteiten.

De meeste mensen zien de wereld als een film maar mensen met autisme zien de wereld eerder als een stapel losse foto's, zij zien minder samenhang. Hierdoor kost het hen veel moeite om te begrijpen wat er gebeurt. Ook snappen zij vaak niet goed wat andere mensen bedoelen of voelen.

Autisme kent vele gezichten. Sommige mensen met autisme zoeken weinig contact met anderen. Anderen doen dit juist heel actief, maar vaak op een manier die 'vreemd' overkomt. Er zijn mensen met autisme en een (lichte) verstandelijke beperking maar ook mensen met een hoge intelligentie. Sommigen kunnen een behoorlijk zelfstandig leven leiden, anderen hebben hun leven lang veel hulp nodig.

Gedrag in verschillende vormen van autisme

Algemene kenmerken

- Hebben moeite met het maken van oogcontact
- Oogcontact is aangeleerd
- Hebben moeite met omgangsregels
- Hebben moeite met het zien van een ander perspectief dan hun eigen
- Zijn stressgevoelig en kunnen daardoor boos worden bij "plotselinge" veranderingen
- Hebben weinig non verbale communicatie
- Nemen verbale communicatie letterlijk
- Praten monotoon
- Kunnen in paniek raken of drift aanvallen krijgen
- Te sterk of te weinig op prikkels reageren (reuk, gehoor, zicht, tast, smaak)
- Kunnen buiten proportioneel reageren op situaties (als er geboord wordt over de rooie gaan)
- Hebben graag rituelen
- Gebrek aan sociale vaardigheden: hebben moeite met het aangaan en onderhouden van sociale contacten, en hebben problemen met het begrijpen van sociale regels en non-verbale communicatie (gebaren en gezichtsuitdrukkingen)
- Eenzijdige interesses: vaak houden mensen met Asperger zich op een gedetailleerde en obsessieve wijze bezig met eenzijdige interesses, en wijden daar ook urenlang over uit. Veelvoorkomende onderwerpen zijn de tweede wereldoorlog, dinosaurussen, dieren in het algemeen, sterrenkunde of het lezen van boeken.
- Primair reageren op lichamelijke behoeften, zoals eten zonder mate bij honger

Klassiek autisme

- Hebben moeite met onverwacht lichamenlijk contact
- Willen graag alleen spelen en in groepsspelen hun eigen gang gaan, omdat samen erg moeilijk is
- Spelen op 1 bepaalde manier met dingen. Kleurpotloden zijn om te kleuren en kun je dus niet gebruiken om mee te mini pionieren.
- Komen niet tot fantasiespel, reproduceren echte situaties in spel

Asperger

- Hoog totaal IQ
- Veel aangeleerd gedrag in sociale vaardigheden
- Hebben vaak door dat ze anders functioneren
- Worden vaak overvraagd, doordat zij verbaal sterk zijn
- Hebben moeite met fantasie spel (rollenspelen)

PDD-nos

- Hebben vaak door dat ze anders functioneren
- Communicatie kenmerkt zich door monologen in plaats van dialogen
- Kunnen veeleisend of dwingend overkomen
- Kunnen heel gesloten zijn tegen bekende en heel open tegen vreemde
- Moeite met plaatsen in de tijd. Zich druk maken over iets dat een jaar geleden gebeurde of over twee maanden pas komt.
- Doen wel aan fantasiespel, maar kunnen dit moeilijk scheiden van de werkelijkheid.

Handvatten

Wanneer je een Autisme Spectrum Stoornis hebt, is het prettig als je weet waar je aan toe bent en de wereld voorspelbaar is. Daarom is het goed de gemaakte plannen van tevoren te bespreken. Doe dit zo concreet mogelijk, maar weet daarbij ook zeker dat je het waar kunt maken.

Spreek letterlijk, maak geen dubbelzinnige opmerkingen. Deze kan iemand met autisme niet begrijpen.

In verband met de andere verwerking dan een gemiddelde persoon heeft iemand met autisme meer tijd nodig om informatie te laten bezinken. Geef hier de tijd voor.

Geef tijdig aan wanneer je iets verandert (in bijvoorbeeld het programma) en bereid het jeugdlid hier op voor met uitleg waarom en verwerkingstijd.

Leg sociale interacties uit. Het is niet vanzelfsprekend dat sociale interacties worden begrepen. Een voorbeeld van een interactie is wanneer er een grapje wordt gemaakt.

Houd je aan afspraken. Veranderen deze, denk dan aan de handvatten hierboven: op tijd aangeven dat het gebeurt, leg uit waarom en geef tijd om het te laten bezinken.

Maak geen afspraken die je niet na kan komen.

Kernkwaliteiten

- Redenerend
- Specialistisch
- Denkt schematisch
- Organisatorisch
- Consequent
- Technisch
- Direct
- Gevoelig
- Gestructureerd
- Eerlijk
- Focus
- Goed geheugen
- Opmerkzaam
- Doorzetter
- Zelfstandig
- Oprecht

Borderline stoornis

Sanne is explorer en is op kamp. Veel explorers in de groep zeggen dat ze haar wel stoer vinden, want Sanne durft van alles. Ze rookt al 4 jaar een pakje per dag. Dit is wel lastig als je weinig zakgeld hebt, maar ze heeft altijd wel een bijbaantje gehad. Eerst de krantenwijk, toen in de dierenwinkel, daarna bij de bakker en u bij de Mac Donalds. Ook heeft zij altijd alcohol mee op kamp. Stiekem in haar tas, maar niemand durft dat te verlinken.

Nu gaan ze vanavond met de explorers zonder begeleiding het bos in om te drinken en te roken. In het bos zitten de explorers in een kring om hun zaklampen heen en vertellen griezel verhalen. Sanne word ineens heel bang en weet zeker dat er geesten zijn. Ze begint heel hard te huilen en probeert bij Odin een knuffel te halen, maar Odin zit naast Kim. De hufte! Wel haar sigaretten roken en drank drinken, maar er niet voor haar zijn als ze geesten ziet. Ze wordt nog bozer en rent boos en schreeuwend weg. Ze zal ze leren ze besluit zich te verstoppen. Dan zal Odin zich vanzelf schuldig voelen en haar zoeken. Dat zal Kim niet leuk vinden. Maar na 20 minuten snap ze het, niemand zoekt haar nog, zie je wel, ze vinden haar niet leuk, niemand vind haar leuk en waarom zouden ze. Ze rookt en drinkt en is al vier keer haar baantje kwijt geraakt. Ook haar ouders zeggen het vaak. Niemand kan op je vertrouwen. Je bent zo wispelturig en doet alleen maar waar je zelf zin in hebt. Wat een kut leven, is dit echt zoals ik het wil?

Beschrijving

Borderline is een persoonlijkheidsstoornis. Borderline is het Engelse woord voor grenslijn. Mensen met borderline zitten op de grens van realiteitsverlies. Wanneer ze de realiteit uit het oog verliezen, kunnen ze geen verantwoordelijkheid nemen voor hun gedrag. De andere keer hebben ze wel goed realiteitsbesef. Zo beseffen zij goed welke gevolgen hun daden hebben.

De diagnose van Borderline kan pas op latere leeftijd gemaakt worden omdat de hersenen pas na de pubertijd volgroeit zijn. Wel kun je bepaalde signalen herkennen en kenmerken zien die eventueel tot borderline kunnen leiden.

Gedrag

- Overdreven blij zijn
- Overgevoelig voor emotionele prikkels
- Overdreven boos zijn
- Geen verantwoording kunnen nemen voor hun gedragingen
- Impulsief zijn, in ieder geval op ook gebieden die je als persoon kunnen schaden
- Snelle stemmingswisselingen.
- Reageert overgevoelig op gebeurtenissen en uitspraken.
- Moeite om hun emoties te beheersen. Er is sprake van intense, ongecontroleerde en misplaatste woede en vijandigheid.
- Paranoïde ideeën

Handvatten

Voor iemand met Borderline is het van belang dat je helpt om situaties en gevoelens te relativieren.

Maak duidelijk dat de scout bij je terecht kan met problemen en bij wie nog meer. Laat de scout niet vallen, maar maak direct ook afspraken tot hoever je bereid bent te gaan (zie gesprekscyclus), want het continu bewijzen dat je deze scout niet laat vallen kan veel energie kosten. Blijf over je eigen beleving in gesprek met je leidingteam, ouders en de groepsbegeleider.

Doorzie dat de angst om in de steek gelaten te worden ervoor zorgt dat hij/ zij op zo'n manier reageert en dat de scout zijn wantrouwen graag bevestigt wil zien. Hoe verleidelijk ook, reageer op dat moment niet vanuit frustratie door het wantrouwen te bevestigen.

Omdat iemand met borderline zich snel afgewezen voelt, leg je als (bege)leiding uit dat aandacht verdeeld wordt, dat iedereen recht heeft op zijn beetje aandacht en dat als er even geen aandacht voor hem/ haar is dit niet persoonlijk opgevat hoeft te worden.

Door situaties overzichtelijk te maken (in kleine blokjes te verdelen) kan iemand met Borderline deze beter verwerken en hier mee omgaan. Dit kunnen ze niet zelf en hebben hier hulp bij nodig.

Benoem wat er goed gaat en benadruk dat fouten maken door een ander of jezelf mag. Bij wisselende stemmingen en impulsief gedrag is het maken van afspraken en consequent handhaven ervan (stellen van grenzen met betrekking tot woede aanvallen) belangrijk. Dit brengt de rust in je groep terug.

Vaak weet iemand met borderline niet goed hoe hij/ zij kan reageren bij diverse situaties, zoals bij emoties of interne conflicten.

Vraag ouders wat te doen in crisissituaties.

Kernkwaliteiten

- Levendig
- Nieuwsgierig
- Inlevingsvermogen
- Humoristisch (vaak vrij zwartgallig)
- Behulpzaam
- Spontaan
- Enthousiast
- Loyaal
- Creatief
- Gevoelig
- Avontuurlijk

Licht Verstandelijke Beperking

Bianca zit achter een boom terwijl de rest klaar staat om Hollandse Leeuwen te spelen. Leidinggevende Amanda heeft al gevraagd of ze komt, maar ze wil niet. Bianca is erg boos, want Mike heeft gezegd dat ze dik is. Mike is stom. Hij zegt altijd gemene dingen en dat komt omdat hij uit een ander land komt. Dat heeft haar vader gezegd: "zwarte mensen zijn lui en stelen en doen stomme dingen".

Leidinggevens Amanda komt naar Bianca toe en vraagt wat er aan de hand is. Bianca zegt "ik ben boos!" Amanda vraagt op wie. "Op Mike" zegt Bianca boos.

"Maar waarom ben je boos op Mike?"

"Hij zegt dat ik dik ben!"

"Oh" zegt Amanda, "dat snap ik wel. Dat is niet aardig van Mike."

"Ja, want hij is zwart."

"Is hij dan niet aardig?"

"Nee dat zegt papa."

Maar volgens mij is Mike ook vaak heel lief. Weet je nog dat hij jou vandaag een snoepje gaf toen we brood aten?"

"Ja" zegt Bianca al iets minder boos.

"Dat was wel aardig toch? En je mocht ook meedoen met voetbal hij koos jou in zijn team."

"Ja"

"Zullen we Mike even vertellen dat je dit niet zo leuk vond? Want het is wel jammer dat hij nu een leuk spelletje speelt en jij boos hier zit"

Dat vindt Bianca ook wel. Zij wil ook een leuk spel spelen. Dus ze besluit toch maar om met Amanda mee te lopen.

Mike snapt het wel en zegt meteen sorry.

Bianca is zo blij en zegt: "Geeft niets vriend!"

Beschrijving:

De basis van een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) is dat er sprake is van een lager IQ, met alle gevolgen daarvan. Daarom leggen we kort uit wat een IQ is. Intelligentie wordt in de diagnostiek gemeten aan de hand van het Intelligentie Quotiënt (IQ) wat voor kinderen vaak wordt gemeten aan de hand van de Wechsler Intelligence Scale (WISC). Voor volwassenen is er een andere test.

Mensen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) hebben een lagere totale IQ-score dan de gemiddelde medemens. We noemen een IQ tussen de 90 en 110 'een normaal IQ'. Van een LVB wordt gesproken bij een IQ tussen de 50 en 90.

Mensen met een LVB functioneren vaak op het niveau van een schoolkind. Omdat de uiterlijke kenmerken wel doorgroeien (en een LVB dus niet te zien is), ligt overschatting op de loer. Er wordt dan zowel door de omgeving, als door henzelf, te veel van hen verwacht. Dit heeft weer als gevolg dat er veel faal ervaringen zijn en de omgeving gefrustreerd kan raken doordat er niet aan verwachtingen voldaan kan worden.

Een van de oorzaken van overschatting is dat zij heel goed zijn in het gebruiken van woorden waar zij de betekenis niet helemaal goed van weten. Dan klinkt het alsof iemand veel begrijpt, maar eigenlijk is diegene aan het meepraten over het onderwerp en begrijpt niet wat er gezegd wordt/ gebeurt.

Het vermogen om te reflecteren is vaak niet aanwezig. Hierdoor is er geen inzicht te creëren

bij de scout zelf, maar zal er bewustwording in de groep gebracht moeten worden en leer je de omgeving om te gaan met de scout met een LVB.

Het inlevingsvermogen is minder ontwikkeld, waardoor de scout met LVB zich moeilijk voor kan stellen hoe een ander zich voelt. Dit kan leiden tot onwenselijke reacties of gedragingen. Door een minder ontwikkeld geweten weten scouts met een LVB minder goed wat goed of fout is.

Een basiskenmerk van een LVB is dat het werkgeheugen (hier wordt informatie gelijktijdig opgeslagen en bewerkt) van iemand met een LVB beperkt is. Dit is aan meerdere dingen te merken.

Zo is het organiseren van informatie erg moeilijk en is de concentratie minder, gewoon omdat het in de hersenen niet mogelijk is. Dit betekent dat het verwerken van informatie een grote uitdaging wordt. Een scout met een LVB kan niet goed de belangrijke informatie filteren van de onbelangrijke.

Daarbij blijft het taalgebruik en taalbegrip achter, wat als gevolg heeft dat de informatie die al moeilijk te verwerken is, ook nog eens minder goed begrepen wordt door de scout met een LVB. Ook jezelf uiten (gedachten en gevoelens) is lastig met een LVB, omdat je er gewoonweg de woorden niet voor hebt.

Doordat de zelfsturing en emotieregulatie minder ontwikkeld zijn is het omgaan met emoties erg ingewikkeld voor iemand met een LVB. Emoties kunnen minder goed worden beheerst (worden primair geuit), en door een gebrek aan zelfsturing wordt gevoel direct omgezet in gedrag. Daardoor reageert een scout met een LVB soms direct, wat negatieve gevolgen kan hebben, zoals minder sociale acceptatie en meer afwijzingen door leeftijdsgenoten.

Abstract en hypothetisch denken is moeilijk. Ervaringen zijn situatie gebonden en kunnen minder goed in andere situaties worden toegepast. Zoals eerder genoemd is het verband tussen oorzaak en gevolg daarbij vaak lastig. En plannen lijkt voor hen vrijwel onmogelijk.

Gedrag:

- Meer tijd nodig hebben om informatie te verwerken.
- Primaire prikkels moeilijk kunnen onderdrukken. Bijvoorbeeld bij boosheid meteen slaan.
- Moeite met leren,
- Moeite met communicatie
- Moeite met zelfstandig beslissingen nemen (overzien van beslissingen)
- Moeite met persoonlijke hygiëne
- Moeite met het onderhouden van sociale contacten
- Moeite met sociale omgangsvormen
- Makkelijk beïnvloedbaar
- Kan in herhaling vallen over emotionele gebeurtenissen
- Kan de beperking overschreeuwen door bravouregedrag.

Handvatten:

Aansluiten bij het niveau is een van de belangrijkste dingen die je kunt doen voor iemand met een LVB. Let er op dat je simpele zinnen gebruikt, zonder dat het kinderlijk wordt. Je kunt bijvoorbeeld in plaats van: "Dit gedrag accepteer ik niet" zeggen: "Wat je nu doet vind ik niet goed".

Af en toe controleren of je bent begrepen kan geen kwaad, zonder diegene het gevoel te geven dom te zijn. Een vraag als: zou je mij even uit willen leggen wat je bedoelt met (...) kun je goed inzetten.

Het is fijn om te blijven herhalen. Door middel van herhaling is de kans groter dat de informatie blijft hangen.

Kernkwaliteiten

- Vriendelijk
- Behulpzaam
- Trots
- Makkelijk in contact
- Oprecht
- Enthousiast
- Goed met dieren
- Eerlijk
- Gevoelig
- Open

De gesprekscyclus

Stap 1: Ga in gesprek met het jeugdlid over het gesignaleerde gedrag. Vraag naar wat maakt dat dit gedrag er is.

Maak Afspraken maken en de verwachting uitspreken dat iedereen zich ook aan deze afspraken houdt. En afspreken dat je dit zal evalueren het kind.

Stap 2: Ouders op de hoogte brengen van het gesprek en de gemaakte afspraken. en afspreken hierop terug te komen.

Wanneer dit de oplossing lijkt te zijn is het goed dit na een tijdje aan te geven door een positieve ik boodschap. "Ik zie dat het allemaal veel beter gaat en je je goed aan de afspraken houdt. "Dat vind ik echt goed van je."

Wanneer na evaluatie blijkt dat het beter gaat of goed gaat is het verstandig wel alert te blijven maar er geen acties meer op te zetten. Mocht er echter geen positieve verandering opteerdan dan:

Stap 3: Een gesprek met de scout en de ouders. En opnieuw afspraken maken. Door op dezelfde lijn met de ouders te gaan zitten voelt een scout meer druk om zich aan de gemaakte afspraken te houden. Ouders weten vaak meer over hun kind en kunnen in dit gesprek handvatten aangeven. Tevens zijn ze dan goed op de hoogte. Geef dit gesprek wel aan bij je groepsbegeleider.

Stap 4: Na een korte tijd afspraken met ouders en scout evalueren.

Mocht dit niet lukken dan kun je stap 3 en 4 herhalen. Het kan echter zo zijn dat een scout het probleemgedrag blijft vertonen. Dan is het belangrijk om ook de groepsbegeleider erbij te betrekken. Het bestuur van je groep kan dan beslissen het op te pakken of besluiten dat deze scout niet binnen de groep past. Het belang van de groep gaat altijd voor op het individu. Scouting is een vrijwilligers organisatie. Er valt niet te verwachten dat wij op scouting op een professioneel pedagogisch niveau werken. Het is belangrijk dat we onze grenzen hierin kennen. Het weigeren van iemand in je groep is een moeilijke en pijnlijke beslissing die niet zomaar gemaakt wordt. Hierover moet je met het groepsbestuur en ouders in gesprek gaan. Er zijn drie vragen belangrijk in dit besluiten tot uit de groep zetten van een jeugdlid. De vragen hebben betrekking op de veiligheid. Het gaat om zowel emotionele als fysieke veiligheid.

Zijn er zorgen over de...

1. Veiligheid van het jeugdlid.
2. veiligheid van de groepjes.
3. Veiligheid van de leiding.

Het raamwerk van de training

Naam training:	Probleemgedrag, wat kan ik doen
Randvoorwaarden:	
<i>Tijd:</i>	4:15 + 45 min.eten tussendoor
<i>Omgeving accommodatie:</i>	Buiten, binnen, lokaal
<i>Doelgroep:</i>	Leidinggevenden
<i>Aantal deelnemers:</i>	3-12
<i>Aantal trainers:</i>	2-4
<i>Beginniveau deelnemers:</i>	Een half jaar leiding geven
Eindtermen deelnemers:	
<i>Overzicht van de inhoud:</i>	Werkvorm 1 t/m 5
<i>Documentatie:</i>	Zie achtergrondinformatie
<i>Materiaal:</i>	Papier, pen, stiften, opdracht envel, etc.

Het draaiboek

Tijd	Wat en hoe	Waarom	Aandachtspunten	Materiaal	Werkvorm
0:00	Welkom, huisregels, voorstellen, programma bespreken.	Deelnemers vertellen wat zij ervaren als de meest negatieve en positieve eigenschap van jeugdleden.	Huisregels, feedbackregels. Uitspreken van verwachtingen. Opschrijven wat er wordt verwacht van de avond, op post-its.	Flap overs, pennen, post-its.	Plenair
0:20	Werkvorm 1: Gordon vakkenspel; van wie is het probleem.	Bewegen van de deelnemers en start met theorie.	Het gaat om gedrag.	Aantal vastgelegde casussen, de casussen van de deelnemers, vakken om tussen te lopen.	
0:40	Werkvorm 2: Inleiden met twee eigen casussen, waarin het vanuit twee perspectieven wordt belicht. (5 min) Deelnemers vragen hun casus erbij te pakken en vanuit de ander te kijken. En belangrijke gedachten op te schrijven. (5 min)	Inleven in de jeugdleden.	Anonimiteit op papier. Zonder waardeoordeel of conclusie formuleren.	De deelnemers hun casussen.	Papier en pen
1:00	Eetpauze				

1:45	Leuke energizer Voorbeelden: <ul style="list-style-type: none"> • Krabben • Ninja • Vakkenduw 	Frisse start zonder dip	Als trainer actieve energie overbrengen.	Stoepkrijt of haringen en touw.	In groepjes.
1:55	Werkvorm 3: in twee groepen. MAX 6 personen. Casus behandelen volgens de intervisie methode. na elke twee casussen even een energizer.	Handvatten bieden bij probleem.	Echtheid, let op wat bij je past.	Blaadjes en pen in laatste vijf minuten.	Plenair.
3:30	Werkvorm 4: Algemene theorie: <ul style="list-style-type: none"> • Wat is welke stoornis • Hoe ga je met de stoornissen om 	Achtergrond informatie. Structureren van gedeelde informatie.	Niet zelf diagnosticeren. Geen nieuwe praktijkvoorbeelden.	PowerPoint presentatie.	Plenair
4:20	Werkvorm 5: Gesprekscyclus bespreken.	Theoretische aanvulling.		Afhankelijk van de werkvorm	?
4:35	Post-its doorbespreken				
4:45	Bingotoets en evaluatie				
5:00	Afsluiten				

Werkvormen

Voorafgaande aan de werkvormen zullen eerst regels besproken worden. Dit zijn standaard huisregels, maar ook trainingsregels. Dit om een veilig leerklimaat te scheppen.

Start training

Huisregels en trainingsregels opnemen in planning van de module

Huisregels

- Roken: Buiten en buiten onderdelen om geef het aan als het een storing word.
- koffie thee limonade: altijd beschikbaar om te pakken.
- Mobiel: Uit!

Trainings regels:

- Wat happens at...: (omgaan met probleemgedrag blijft hier. we praten direct over personen om veiligheid te waarborgen en respectvol met de info om te gaan blijft wat we bespreken hier. Mocht je in je team een keertje hierover willen vertellen noem dan geen echte namen of eigenschappen die kunnen terugleiden naar een persoon.
- Geen waarde oordelen: Hetgeen voor mij een probleem is hoeft zeker geen probleem voor jou te zijn. Het maakt me niet dom ik ben enkel niet in staat een andere kant te bekijken. Ga daarom respectvol met elkaar om.
- Storingen gaan voor!: Wij hebben de informatie willen die graag met jullie delen, jullie kunnen ook informatie geven en vooral veel info ontvangen. Om dit optimaal te houden is het belangrijk dat je storingen voor laat gaan. Pak liever meteen een trui in plaats van hier 30 minuten aan te denken. Dit kost je namelijk aandacht. Hetzelfde geldt voor andere storingen als naar het toilet moeten, dorst, vragen van deelnemers, wanneer deelnemers iets niet snappen etc.

Daarna kiezen we voor een kennismakingsrondje met een aan het thema gerelateerde methode.

Een voorbeeld van een methode is het gebruiken van valkuilen en kwaliteiten kaartjes. Kies een kaartje met gedrag dat je waardeert in een jeugdlid, waar je blij van wordt en een kaartje met gedrag dat je irriteert. In de groep vertellen de deelnemers wie ze zijn, welke speltak, wat voor werk/opleiding je doet en leggen ze de door hen gekozen kaartjes uit.

Hieronder worden de werkvormen toegelicht.

Werkvorm 1 - Vakkenspel

Bij werkvorm 1 gaan de deelnemers op zoek naar de eigenaar van het probleem. Het is belangrijk dat voor leiding duidelijk wordt dat: wanneer jij een actie gaat inzetten, jij een probleem ervaart en wanneer een scout naar jou toe komt voor hulp de scout een probleem ervaart. Soms kun je stellen dat iedereen een probleem heeft of er geen probleem is. Dit geeft de deelnemers inzicht in welke insteek zij het beste kunnen hanteren om tot een oplossing te komen.

Er staan hier veel scenario's. Kies de scenario's waarvan jij denkt dat ze het meest helpend zijn voor de deelnemers. Meestal kun je drie scenario's in de tijd afronden.

Stap 1

Laat de groep in een kring aan tafels plaats nemen. Leg de achtergrond informatie uit van het gedragsraamwerk.

Stap 2

Iedereen gaat naar het gedragsraamwerk dat op de grond ligt of aan de muren hangt. Dat bestaat uit drie vakken waarin: ik ervaar een probleem, er wordt geen probleem ervaren en de ander ervaart een probleem. Vervolgens geeft je een scenario waarbij de groep in het vak moet gaan staan dat zijn bij dit scenario vinden passen. Vraag hierbij na elk scenario kort waarom mensen voor een vak gekozen hebben.

Scenario's:

1. Twee scouts uit jouw speltak hebben ruzie.
2. Een scout heeft bij de helft van de opkomsten zijn uniform niet bij zich.
3. Je hebt een scout waar je vreselijk veel moeite mee hebt, je bent blij als hij er een opkomst niet is.
4. Een scout wil naar huis tijdens een uitje, zij zegt zich niet lekker te voelen.
5. Een scout is andere scouts aan het vertellen hoe nare leiding je bent tegen hem.
6. Een scout van jou heeft een groot probleem met een mede leiding van jou. De scout wil nu stoppen met scouting
7. Een scout weigert stil te zijn en houdt iedereen in de tent wakker

Stap 3

Kort bespreken van de scenario's en uitleggen n.a.v. de achtergrond informatie welke actie aan het soort probleem vast zit.

- Wat valt je op
- Welke kijk geeft je dit op probleem gedrag

Vat na de evaluatie de hoofdpunten samen.

Werkvorm 2 – Tegen casus

Bij werkvorm 2 leren de deelnemers gedrag te onderscheiden en mogelijke oorzaken bij dit gedrag te bedenken. Waarom vertoont mijn scout dit gedrag, wat is de achterliggende behoefte of onmacht waaruit dit gedrag ontstaat.

Opdracht 1

Begin door twee casussen te bespreken vanuit twee perspectieven. 1 vanuit het kind en 1 vanuit de groep of leiding. Dit om de leiding zich te helpen plaatsen in de ander en los te koppelen van hun eigen emoties.

Casus 1

Stel je bent patrouilleleider (PL) en in je patrouille heb je het heel druk. Jij bent verantwoordelijk voor alles wat er speelt en dat alles straks klaar is als de leiding inspectie doet. Naast dit overzien wil je patrouille dat je ook eens iets doet. Tijdens het eten heb je de taken verdeeld. Alles loopt lekker. Tim is weg water halen en de tent wordt straks door hem uitgeveegd. Je hebt met Matthijs al alles rond de tafel opgeruimd en wacht nu op het afwas water, want dat was toch net te weinig. De tijd dringt en Matthijs en jij hebben inmiddels ook al het terrein rond de keuken schoongemaakt en de uit de vergiet gevallen macaroni opgeruimd. Dan komt Tim terug zonder water, maar wel met een kar en is er nog trots op ook. Wat een sukkel! En jullie hebben nog maar 20 minuten en geen water om af te wassen. Boos zeg je “Maar het is jouw taak om water te halen, waar is de Jerrycan?!”

Tegen casus:

Tijdens het eten vertelt je PL dat jouw taak vandaag is om water te halen en de tent schoon te vegen. Met je beste bedoelingen loop je met de Jerrycan naar voren om daar water te halen. Onderweg zie je een pionier paal die nog terug gebracht moet worden. Deze pak je op en je brengt die naar voren naar het pionierhok. Daar zie je een karretje en je bedenkt je dat die wel handig is om morgen de palen mee terug te brengen dus je pakt de kar en loopt terug naar het terrein. Trots vertel je dat je de paal hebt opgeruimd en de kar alvast geregeld hebt. Waarop je PL boos antwoord “Maar het is jouw taak om water te halen, waar is de Jerrycan?!”. Tim heeft ADHD.

Opdracht 2

We vragen de deelnemers met andere ogen nogmaals naar hun eigen casus te kijken. Door zich te verplaatsen in bijvoorbeeld het jeugdlid, krijgen ze wellicht een andere invalshoek die al oplossingen biedt. Deelnemers kunnen dit eventueel opschrijven wanneer daaraan behoefte is.

Werkvorm 3 – Casuïstiek

De ervaringen van de deelnemers staan bij werkvorm 3 in deze module centraal. Het gaat hier om uitwisseling onderling. Deze werkvorm is erop gericht de deelnemers handvatten te bieden bij het omgaan met probleemgedrag. Belangrijk is dat de deelnemers in groepen worden ingedeeld van maximaal 6 personen per groep. Elke groep heeft een trainer. Sommige deelnemers kunnen veel tijd vragen. Het kan handig zijn om de tijdsplanning met de deelnemers te delen zodat de tijd bewaakt wordt en iedereen de ruimte krijgt die nodig is.

We zullen per deelnemer de volgende stappen doorlopen:

Stap 1. twee minuten

We geven de deelnemer de ruimte om de casus voor te lezen en deze kort toe te lichten. We gaan nog niet op zoek naar oplossingen en antwoorden. De casus is op dit moment alleen een verhaal waar we naar luisteren.

Stap 2 vijf minuten

Mede deelnemers en trainers mogen vragen stellen over het verhaal om eventuele onduidelijkheden helder te krijgen. Let hierbij op de vragen die je stelt, deze mogen niet sturend of suggestief zijn.

Stap 3 zeven minuten

Geef de deelnemer mee dat alle tips en adviezen goed zijn maar niet werkbaar hoeven zijn voor jou als persoon. Selecteer de tips waarvan je voelt dat ze bij je passen. Zodat je altijd echt en oprecht over komt bij de uitvoering.

De deelnemer krijgt tips en adviezen van de andere deelnemers en mag deze alleen ontvangen. Er wordt niet over gediscussieerd.

Stap 4 één minuut

De deelnemer mag reageren door aan te geven of er bruikbare tips bij zitten die hem of haar mogelijk verder helpen. Hier wordt door deelnemers niet op gereageerd.

Wanneer er echter geen bruikbare tips zijn adviseren we jou als trainer om na de training of op een ander afgesproken moment met de deelnemer één op één de situatie nogmaals te bespreken. Soms moet men echter concluderen dat het proces van het oplossen van de casus tijd nodig heeft of bestaat uit beslissingen die we liever niet nemen.

Werkvorm 4 – Theoretische benadering stoornissen

We laten nu de casussen los. Voor deze werkvorm zullen we gaan nadenken over wat we al weten over stoornissen die kinderen hebben/ kunnen hebben. Zodat wanneer een ouder komt met mijn kind heeft (...) je daar een beeld bij hebt en een aantal handvatten hebt die je in kunt zetten.

Eerst lezen we het verhaal uit de casus voor. Zodat de deelnemers een plaatje bij de stoornis hebben.

Hang voor iedere stoornis een flap op en brainstorm met de groep over het gedrag wat er onder kan. Vul aan waar nodig. Wanneer de lijsten compleet zijn, denk met elkaar na over mogelijke handvatten. Waak er voor dat de casus hier niet aan gelinkt wordt (omdat er dan geneigd wordt naar diagnosticeren).

Van belang is om aan de deelnemers goed over te dragen dat: Labelen voor jezelf functioneel is. Vaak doe je het om iets te kunnen accepteren (bijvoorbeeld gedrag), maar ook om er mee om te kunnen gaan. Zolang je dit voor jezelf doet is het prima en functioneel. Echter raden we af het met anderen te delen, omdat je jezelf blind kunt staren (je propt al het gedrag in dat hokje). Hiermee kun je anderen (ouders) kwetsen. Een kind is meer dan een label!

Als laatste nemen we een lijst door met kernkwaliteiten die bij de stoornissen horen. Dit om duidelijk te maken dat naast al de valkuilen die we zien, er ook grote talenten in jeugdleden met een stoornis schuilen. Deze kunnen we benoemen en benutten.

Werkvorm 5 - gesprekscyclus

Bij werkvorm 5 wordt de gesprekscyclus met de deelnemers besproken en kan de trainer de groepsstructuur met groepsbegeleider toelichten. Ook bespreken we het uit de groep zetten van een kind en hoe hier zo goed mogelijk mee om te gaan aan de hand van de gesprekscyclus.

Bingokaart

uitleg

Alle deelnemers krijgen een bingokaart met daarop bijvoorbeeld gedragsvoorbeelden.

Hiermee gaan de ze door de ruimte lopen en met elkaar in gesprek over de vraag.

Afhankelijk van de tijd kun je ook ervoor kiezen om een rijtje te laten doen.

Noem drie vormen van ADHD	Wanneer de ander een probleem ervaart, hoe handel jij dan?	Wie betrek je bij de gesprekscyclus en wanneer? Onderbouw dit	Beschrijf het verschil tussen PDD-nos en klassiek Autisme
Wanneer ga je over tot het uit de groep plaatsen van een kind?	Welke handvatten bied je/ hoe ga je om met iemand met Borderline?	Hoe sluit je aan bij iemand met een Licht Verstandelijke Beperking?	Wat houdt de vraag "wie heeft het probleem" in?
Welke handvatten bied je/ hoe ga je om met iemand met autisme?	Wat doe je <u>wel</u> en wat doe je <u>niet</u> wanneer je vermoedens van een stoornis bij een kind hebt?	Wat zijn specifieke kenmerken voor Asperger?	Wanneer is ongewenst gedrag probleemgedrag?
Noem drie kwaliteiten van Borderline	Welke handvatten bied je/ hoe ga je om met iemand met ADHD?	Wat wordt er bedoeld met de vraag: welke behoefte schuilt er achter dit gedrag?	Welke handvatten bied je/ hoe ga je om met iemand met LVB?

Bron vermelding

Thomas Gordon:

- Luisteren naar kinderen Thomas Gordon ISBN13: 9021547899

Autisme:

-
- Beknopte handleiding bij de diagnostisch criteria van de DSM-IV-TR van American psychiatric asosiation. ISBN13: 9789026516955
- Psychiatrie van diagnose tot behandeling W. Vandereycken R. van Deth ISBN:90 313 22261
- www.autisme.nl

AD(H)D:

- <http://www.nvvp.net/website/patinten-informatie/aandoeningen-/adhd-bij-kinderen/meer-info>
- <https://www.nimh.nih.gov/health/topics/attention-deficit-hyperactivity-disorder-adhd/index.shtml>
-
- Psychiatrie van diagnose tot behandeling W. Vandereycken R. van Deth ISBN:90 313 22261
- Beknopte handleiding bij de diagnostisch criteria van de DSM-IV-TR van American psychiatric asosiation. ISBN13: 9789026516955

Licht Verstandelijke Beperking:

- <http://www.nji.nl>

Borderline Persoonlijkheids Stoornis:

- Psychiatrie van diagnose tot behandeling W. Vandereycken R. van Deth ISBN:90 313 22261
- Beknopte handleiding bij de diagnostisch criteria van de DSM-IV-TR van American psychiatric asosiation. ISBN13: 9789026516955
- <http://kellyann-graceful-warrior.tumblr.com/post/106953574257/positives-of-bpd>

BIJLAGE: Hand-out

Je hebt de module Probleemgedrag gevolgd. Deze hand-out is daarvan een bijlage met achtergrond informatie.

Denk er aan dat je niet in de positie/ functie bent om te diagnosticeren. Vermoedens van een stoornis bij een kind mag alleen in gedrag naar buiten brengen, niet in diagnoses (bijvoorbeeld: “het valt ons op dat Lars vaak impulsief reageert, herkennen jullie dit? Hoe ga je daar thuis mee om?”). Wees je er van bewust dat ouders instinctief willen dat het goed gaat met hun kind en dus van enige stoornis vaak geen weet willen hebben. Ga daarom na wat de meerwaarde en het doel is van het delen van je vermoedens.

Wat is probleemgedrag

Men kan uitingen van ongewenst gedrag op verschillende manieren ervaren: verbaal, fysiek of non-verbaal en elke combinatie die hier tussen te maken is. Wanneer iemand regelmatig hetzelfde ongewenste gedrag vertoont wordt het probleem gedrag.

Maar gedrag hoeft niet altijd als ongewenst- of probleemgedrag te worden ervaren. Zo kan het zijn dat de ene leiding het gedrag van een kind als problematisch ervaart, terwijl een andere leiding dit niet herkent. Dit kan niet alleen tussen leiding onderling spelen, maar ook tussen leiding en ouders. Je eigen ervaring is belangrijk, maar respecteer die van een ander ook. Hierbij kan het helpen voor ogen te houden dat je beiden het beste voor het kind voor ogen hebt.

Probleemgedrag wordt dus bepaald door twee factoren:

- De frequentie waarin ongewenst gedrag voorkomt
- Het gevoel dat gedrag bij jou als leiding opwekt.

Wanneer ongewenst gedrag echt probleemgedrag wordt

Het is belangrijk om je te realiseren dat bepaald gedrag dat jij als probleem ervaart, niet voor iedereen daadwerkelijk een probleem is. Daarom is het van belang om uit te zoeken waarom iets je raakt. Een voorbeeld van een maatstaf voor probleemgedrag is het lijden van anderen onder invloed van dit gedrag. Deze anderen kunnen de kinderen zijn, maar ook de leiding. De (emotionele) veiligheid komt dan in het geding.

Probleemgedrag heeft vaak een achterliggende oorzaak. Het is verstandig om dit met de scout te bespreken. Er zijn verschillende manieren waarop je dit kunt doen:

Het geven van feedback: Benoem je waarneming, beschrijf jou gevoel/ idee, geef je behoefte aan en kom met een verzoek vanuit die behoefte.

Voorbeeld: een scout zit regelmatig tijdens de opkomst aan één ander kind. Deze vindt dat niet prettig. Dit kind komt elke keer naar jou als leiding toe. Jij kan hierop reageren met de volgende feedback: “Ik zie dat jij (...) prikt. Vorige week hebben we het hier ook over gehad. Ik denk dat je het moeilijk vindt dat te onthouden en ik wil graag weten hoe ik je er bij kan helpen om het niet meer te doen. Kunnen we hier samen over nadenken?” Het voordeel van deze boodschap is dat de scout je op deze manier niet kan weigeren, maar zich ook niet aangevallen voelt.

Oorzaak achterhalen: Op het moment dat het gedrag er niet is, kun je met een scout

zijn of haar (ongewenste) gedrag bespreken om de oorzaak ervan te achterhalen. Het is hierbij belangrijk om goed te luisteren zonder een waardeoordeel er aan te hangen, samen te vatten, open vragen te stellen en stiltes te laten vallen.

Het komt voor dat de oorzaak van gedrag dieper gaat, bijvoorbeeld doordat er thuis problemen zijn. Hier hoeft je nooit alleen actie voor te ondernemen, maar betrek de andere leiding en de groepsbegeleider in de zorgen. Let er wel op dat je het opgebouwde vertrouwen van het kind niet schaad, door bijvoorbeeld uit het niets te zeggen dat je het met een derde persoon hebt besproken. Ga na wat je zelf prettig, of juist niet, zou vinden.

Afspraken: Maak afspraken met de scout om het omgaan met het gedrag voor alle partijen zo goed mogelijk te laten verlopen. Het is belangrijk dat de scout meedenkt, zodat het voor hem of haar makkelijker toe te passen is.

Voorbeeld: Een scout loopt met regelmaat boos weg uit een spel. Jij als leiding maakt je dan zorgen over waar hij naar toe gaat. Op een rustig moment kun je dan met deze scout gaan zitten en hem vragen hoe jullie samen naar een goede oplossing voor iedereen kunnen komen. Door begrip voor het gedrag voor de scout te tonen, maar ook open te zijn over je eigen situatie en de grenzen aan te geven (daar kan het niet en ik wil weten waar je bent), kun je in gesprek tot een gezamenlijke oplossing komen.

Breng de ouders op de hoogte van het gesprek en de gemaakte afspraken. Vraag daarbij of zij het gedrag herkennen en naar de ervaringen die zij er dan mee hebben.

Wanneer dit de oplossing lijkt te zijn, is het goed dit na een tijdje aan te geven door positieve feedback: “Ik zie dat het allemaal veel beter gaat en je je goed aan de afspraken houdt. “Dat vind ik fijn en ik ben trots op je.”

Diagnoses, welk gedrag hoort daarbij?

Stoornissen kunnen alleen gediagnostiseerd worden door een diagnosticus, bijvoorbeeld een psycholoog of psychiater. Deze kan aan de hand van observaties en vragenlijsten uit andere omgevingen kijken hoeveel kenmerken er zijn en hoe sterk deze zijn, om dan wel of niet een diagnose af te geven. Hierbij sluit de diagnosticus andere oorzaken van gedrag uit.

We hebben in de training geprobeerd om begrip te creëren waar gedrag vandaan kan komen, wanneer er sprake is van een diagnose. Wanneer je veel gedrag van jezelf herkent hoeft dit dus zeker niet te betekenen dat deze stoornis op jou van toepassing is. Twijfel je toch en denk je een diagnose nodig te hebben? Raadpleeg dan je huisarts.

ADHD

Stel je bent op kamp. Tijdens het eten vertelt je PL dat het vandaag jouw taak is om water te halen en de tent schoon te vegen. Met je beste bedoelingen loop je met de Jerrycan naar voren om daar water te halen. Onderweg zie je een pionier paal die nog terug gebracht moet worden. Deze pak je op en je brengt die naar voren naar het pionier hok. Daar zie je een karretje en je bedenkt je dat die wel handig is om morgen de palen mee terug te brengen dus je pakt de kar en loopt terug naar het terrein. Trots vertel je dat je de paal hebt opgeruimd en de kar alvast geregeld hebt. Waarop je PL boos antwoord “Maar het is jouw taak om water te halen, waar is de Jerrycan?” Grote kans dat jij ADHD hebt.

Beschrijving en handvatten

ADHD is de afkorting van Attention Deficit Hyperactivity Disorder. Het gedrag dat hierbij hoort kan verschillend zijn per scout. Dit is mede afhankelijk waar de nadruk op ligt in de stoornis; de aandachts- en concentratieproblemen, impulsiviteit of hyperactiviteit. De handvatten die hieronder beschreven staan zijn in het algemeen geformuleerd, hier wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende nadrukken. Kijk zelf goed naar het kind waar je mee te maken hebt of het van toepassing is.

In het algemeen is het prettig voor iemand met ADHD wanneer hij eenduidige korte boodschappen krijgt. Dit voorkomt dat er dingen vergeten worden, of dat er niet wordt gereageerd. Door iemand aan te raken, gaat de aandacht vanzelf naar de persoon die dit doet. Je maakt dan letterlijk contact. Soms kan oogcontact ook voldoende zijn, afhankelijk van het kind.

Let op het gewenste gedrag. Het is voor leiding een valkuil om een kind met ADHD veel te corrigeren, het gedrag wekt immers vaak irritaties op. Maar ook deze kinderen hebben het nodig om positieve aandacht te krijgen. Het gevolg van negatieve aandacht geven is dat het kind leert hier om te vragen.

Sluit aan bij de mogelijkheden van het kind, zodat het ook succeservaringen op kan doen. Vaak kun je een kind zelf ook om hulp vragen. Maak er een gezamenlijk probleem van en benoem daarbij ieders goede wil en wat maakt dat je ziet dat het kind zijn best doet.

Autisme

Kick is op scouting kamp. Zijn moeder heeft hem van te voren goed uitgelegd hoe dat gaat. Je wordt in de tent wakker, dan ga je ontbijten, na het ontbijt doe je iets met scouting, dan ga je picknicken of lunchen in het lokaal, dan doe je weer iets met scouting en dan ga je avondeten. Bij het avond eten heb je een taak. Je kunt tafeldekken, tafel afruimen of de afwas doen. Op woensdag (de groene dag) ga je de hele dag zwemmen in een zwembad en op maandag (de rode dag) een hele dag wandelen. Je hebt ook een eigen plekje, daar ligt je matje en je slaapzak, naast je tas met spullen.

De leiding had inderdaad een plan met het corvee en hield zich daar strak aan. Kick vindt het kamp geweldig, maar vandaag op de laatste dag is het toch niet zo leuk. Vanochtend moest hij zijn matje opruimen en zijn slaapzak en al zijn spullen al buiten onder een zijl leggen, maar hij had toch een eigen plekje en hij moest toch eerst ontbijten? Gelukkig had de leiding daarna uitgelegd dat dit was omdat ze vandaag weg gaan, maar Kick is nog steeds wel een beetje boos. Hij snapt het niet. Ze hadden het toch echt zo afgesproken.

Nu is het tijd voor het avondeten en dan komt de bonte avond en iedereen moet iets doen heeft de leiding gezegd, want papa en mama komen kijken en dan mag ik gelijk mee naar huis. Kick komt de eetzaal binnen, maar daar staan geen tafels meer. Een ander kind stuurt hem naar buiten, daar staan de tafels wel. "Kick, ga vlug zitten" zegt de leiding maar daar het is zo druk. Gelukkig helpt Mang hem en geeft hem een plekje. Dan zomaar ineens gooit de leiding alle patat op tafel en alle knakworsten en saus, zonder borden en bestek. Al dat eten waar hij wel trek in heeft ligt daar en iedereen pakt het, maar hij heeft geen bord en geen eten. Kick begint te schreeuwen en begint heel hard met zijn vuisten op tafel te slaan.

Beschrijving en handvatten

Klassiek autisme, Asperger en PDD-nos zijn vormen van autisme in het autisme spectrum. Daarom wordt autisme in het algemeen ook wel een Autisme Spectrum Stoornis (ASS) genoemd. Autismen zie je niet aan de buitenkant, maar het heeft grote invloed op iemands leven. Elke dag opnieuw. Bij mensen met autisme werkt de informatieverwerking in de hersenen op een andere manier. Alles wat mensen met autisme zien, horen, ruiken etc. wordt op een andere manier verwerkt. En dat brengt een andere mix van sterke en zwakke kanten met zich mee.

Zo hebben mensen met autisme vaak een goed oog voor detail, zijn ze eerlijk, recht door zee, analytisch en hardwerkend, maar hebben ze moeite met overzicht houden, sociale contacten en hebben ze een opvallend beperkt aantal interesses of activiteiten.

De meeste mensen zien de wereld als een film maar mensen met autisme zien de wereld eerder als een stapel losse foto's, zij zien minder samenhang. Hierdoor kost het hen veel moeite om te begrijpen wat er gebeurt. Ook snappen zij vaak niet goed wat andere mensen bedoelen of voelen.

Autisme kent vele gezichten. Sommige mensen met autisme zoeken weinig contact met anderen. Anderen doen dit juist heel actief, maar vaak op een manier die 'vreemd' overkomt. Er zijn mensen met autisme en een (lichte) verstandelijke beperking maar ook mensen met een hoge intelligentie. Sommigen kunnen een behoorlijk zelfstandig leven leiden, anderen hebben hun leven lang veel hulp nodig.

Over het algemeen heeft iedereen met een Autisme Spectrum Stoornis baat bij onderstaande aanpak:

- Maak de wereld voorspelbaar. Bijvoorbeeld door de gemaakte plannen van tevoren te bespreken. Doe dit zo concreet mogelijk, maar weet daarbij ook zeker dat je het waar kunt maken.
- Spreek letterlijk, maak geen dubbelzinnige opmerkingen.
- Leg sociale interacties uit
- Geef de tijd om iets te laten bezinken.
- Geef tijdig aan wanneer je iets verandert en bereid het jeugdlied hier op voor
- Houd je aan afspraken. Veranderen deze, denk dan aan de handvatten hierboven: op tijd aangeven dat het gebeurt, leg uit waarom en geef tijd om het te laten bezinken
- Maak geen afspraken die je niet na kan komen.

Borderline stoornis

Sanne is explorer en op kamp. Veel explorers in de groep zeggen dat ze haar wel stoer vinden, want Sanne durft van alles. Ze rookt al 4 jaar een pakje per dag. Dit is wel lastig als je weinig zakgeld hebt, maar ze heeft altijd wel een bijbaantje gehad. Eerst de krantenwijk, toen in de dierenwinkel, daarna bij de bakker en u bij de Mac Donalds. Ook heeft zij altijd alcohol mee op kamp. Stiekem in haar tas, maar niemand durft dat te verlinken.

Nu gaan ze vanavond met de explorers zonder begeleiding het bos in om te drinken en te roken. In het bos zitten de explorers in een kring om hun zaklampen heen en vertellen griezel verhalen. Sanne word ineens heel bang en weet zeker dat er geesten zijn. Ze begint heel hard te huilen en probeert bij Odin een knuffel te halen, maar Odin zit naast Kim. De hufter! Wel haar sigaretten roken en drank drinken, maar er niet voor haar zijn als ze geesten ziet. Ze wordt nog bozer en rent boos en schreeuwend weg. Ze zal ze leren ze besluit zich te verstoppen. Dan zal Odin zich vanzelf schuldig voelen en haar zoeken. Dat zal Kim niet leuk vinden. Maar na 20 minuten snap ze het, niemand zoekt haar nog, zie je wel, ze vinden haar niet leuk, niemand vind haar leuk en waarom zouden ze. Ze rookt en drinkt en is al vier keer haar baantje kwijt geraakt. Ook haar ouders zeggen het vaak. Niemand kan op je vertrouwen. Je bent zo wispelturig en doet alleen maar waar je zelf zin in hebt. Wat een kut leven, is dit echt zoals ik het wil?

Beschrijving en handvatten

Borderline is een persoonlijkheidsstoornis. Borderline is het Engelse woord voor grenslijn. Mensen met borderline zitten op de grens van realiteitsverlies. Wanneer ze de realiteit uit het oog verliezen, kunnen ze geen verantwoordelijkheid nemen voor hun gedrag. De andere keer hebben ze wel goed realiteitsbesef. Zo beseffen zij goed welke gevolgen hun daden hebben.

De diagnose van Borderline kan pas op latere leeftijd gemaakt worden omdat de hersenen pas na de pubertijd volgroeit zijn. Wel kun je bepaalde signalen herkennen en kenmerken zien die eventueel tot borderline kunnen leiden.

Voor iemand met Borderline is het van belang dat je helpt om situaties en gevoelens te relativieren.

Maak duidelijk dat de scout bij je terecht kan met problemen en bij wie nog meer. Laat de scout niet vallen, maar maak direct ook afspraken tot hoever je bereid bent te gaan (zie gesprekscyclus), want het continu bewijzen dat je deze scout niet laat vallen kan veel energie kosten. Blijf over je eigen beleving in gesprek met je leidingteam, ouders en de groepsbegeleider.

Doorzie dat de angst om in de steek gelaten te worden ervoor zorgt dat hij/ zij op zo'n manier reageert en dat de scout zijn wantrouwen graag bevestigt wil zien. Hoe verleidelijk ook, reageer op dat moment niet vanuit frustratie door het wantrouwen te bevestigen.

Omdat iemand met borderline zich snel afgewezen voelt, leg je als (bege)leiding uit dat aandacht verdeeld wordt, dat iedereen recht heeft op zijn beetje aandacht en dat als er even geen aandacht voor hem/ haar is dit niet persoonlijk opgevat hoeft te worden.

Door situaties overzichtelijk te maken (in kleine blokjes te verdelen) kan iemand met Borderline deze beter verwerken en hier mee omgaan. Dit kunnen ze niet zelf en hebben hier hulp bij nodig.

Benoem wat er goed gaat en benadruk dat fouten maken door een ander of jezelf mag. Bij wisselende stemmingen en impulsief gedrag is het maken van afspraken en consequent handhaven ervan (stellen van grenzen met betrekking tot woede aanvallen) belangrijk. Dit brengt de rust in je groep terug.

Vaak weet iemand met borderline niet goed hoe hij/ zij kan reageren bij diverse situaties, zoals bij emoties of interne conflicten.

Vraag ouders wat te doen in crisissituaties.

Licht Verstandelijke beperking

Bianca zit achter een boom terwijl de rest klaar staat om Hollandse Leeuwen te spelen. Leidinggevende Amanda heeft al gevraagd of ze komt, maar ze wil niet. Bianca is erg boos, want Mike heeft gezegd dat ze dik is. Mike is stom. Hij zegt altijd gemene dingen en dat komt omdat hij uit een ander land komt. Dat heeft haar vader gezegd: "zwarte mensen zijn lui en stelen en doen stomme dingen".

Leidinggevende Amanda komt naar Bianca toe en vraagt wat er aan de hand is. Bianca zegt "ik ben boos!" Amanda vraagt op wie. "Op Mike" zegt Bianca boos.

"Maar waarom ben je boos op Mike?"

"Hij zegt dat ik dik ben! "

"Oh" zegt Amanda, "dat snap ik wel. Dat is niet aardig van Mike."

"Ja, want hij is zwart."

"Is hij dan niet aardig?"

"Nee dat zegt papa."

Maar volgens mij is Mike ook vaak heel lief. Weet je nog dat hij jou vandaag een snoepje gaf toen we brood aten?"

"Ja" zegt Bianca al iets minder boos.

"Dat was wel aardig toch? En je mocht ook meedoen met voetbal hij koos jou in zijn team."

"Ja"

"Zullen we Mike even vertellen dat je dit niet zo leuk vond? Want het is wel jammer dat hij nu een leuk spelletje speelt en jij boos hier zit"

Dat vindt Bianca ook wel. Zij wil ook een leuk spel spelen. Dus ze besluit toch maar om met Amanda mee te lopen.

Mike snapt het wel en zegt meteen sorry.

Bianca is zo blij en zegt: "Geeft niets vriend!"

Beschrijving en handvatten

De basis van een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) is dat er een lager IQ is, met alle gevolgen daarvan. Daarom leggen we kort uit wat een IQ is. Intelligentie wordt gemeten aan de hand van het Intelligentie Quotiënt (IQ). Mensen met een Licht Verstandelijke Beperking (LVB) hebben een lagere totale IQ-score dan de gemiddelde medemens. We noemen een IQ tussen de 90 en 110 'een normaal IQ'. Van een LVB wordt gesproken bij een IQ tussen de 50 en 90.

Mensen met een LVB functioneren vaak op het niveau van een schoolkind. Omdat de uiterlijke kenmerken wel doorgroeien (en een LVB dus niet te zien is), ligt overschatting op de loer. Er wordt dan zowel door de omgeving, als door henzelf, te veel van hen verwacht. Dit heeft weer als gevolg dat er veel faal ervaringen zijn, doordat er niet aan verwachtingen

voldaan kan worden.

Een van de oorzaken van overschatting is dat zij heel goed zijn in het gebruiken van woorden waar zij de betekenis niet helemaal goed van weten. Dan klinkt het alsof iemand veel begrijpt, maar eigenlijk is diegene aan het meepraten over het onderwerp en begrijpt niet wat er gezegd wordt/ gebeurt.

Het vermogen om te reflecteren is vaak niet aanwezig. Hierdoor is er geen inzicht te creëren bij de scout zelf, maar zal er bewustwording in de groep gebracht moeten worden en leer je de omgeving om te gaan met de scout met een LVB.

Het inlevingsvermogen is minder ontwikkeld, waardoor de scout met LVB zich moeilijk voor kan stellen hoe een ander zich voelt. Dit kan leiden tot onwenselijke reacties of gedragingen. Door een minder ontwikkeld geweten weten scouts met een LVB minder goed wat goed of fout is.

Een basiskenmerk van een LVB is dat het werkgeheugen (hier wordt informatie gelijktijdig opgeslagen en bewerkt) van iemand met een LVB beperkt is. Dit is aan meerdere dingen te merken.

Zo is het organiseren van informatie erg moeilijk en is de concentratie minder, gewoon omdat het in de hersenen niet mogelijk is. Dit betekent dat het verwerken van informatie een grote uitdaging wordt. Een scout met een LVB kan niet goed de belangrijke informatie filteren van de onbelangrijke.

Daarbij blijft het taalgebruik en taalbegrip achter, wat als gevolg heeft dat de informatie die al moeilijk te verwerken is, ook nog eens minder goed begrepen wordt door de scout met een LVB. Ook jezelf uiten (gedachten en gevoelens) is lastig met een LVB, omdat je er gewoonweg de woorden niet voor hebt.

Doordat de zelfsturing en emotieregulatie minder ontwikkeld zijn is het omgaan met emoties erg ingewikkeld voor iemand met een LVB. Emoties kunnen minder goed worden beheerst (worden primair geuit), en door een gebrek aan zelfsturing wordt gevoel direct omgezet in gedrag. Daardoor reageert een scout met een LVB soms direct, wat negatieve gevolgen kan hebben, zoals minder sociale acceptatie en meer afwijzingen door leeftijdsgenoten.

Abstract en hypothetisch denken is moeilijk. Ervaringen zijn situatie gebonden en kunnen minder goed in andere situaties worden toegepast. Zoals eerder genoemd is het verband tussen oorzaak en gevolg daarbij vaak lastig. En plannen lijkt voor hen vrijwel onmogelijk.

Aansluiten bij het niveau is een van de belangrijkste dingen die je kunt doen voor iemand met een LVB. Let er op dat je simpele zinnen gebruikt, zonder dat het kinderlijk wordt. Je kunt bijvoorbeeld in plaats van: "Dit gedrag accepteer ik niet" zeggen: "Wat je nu doet vind ik niet goed".

Af en toe controleren of je bent begrepen kan geen kwaad, zonder diegene het gevoel te geven dom te zijn. Een vraag als: zou je mij even uit willen leggen wat je bedoelt met (...) kun je goed inzetten.

Het is fijn om te blijven herhalen. Door middel van herhaling is de kans groter dat de informatie blijft hangen.

De gesprekscyclus

Stap 1: Ga in gesprek met het jeugdlid over het gesignaleerde gedrag. Vraag naar wat maakt dat dit gedrag er is.

Maak Afspraken maken en de verwachting uitspreken dat iedereen zich ook aan deze afspraken houdt. En afspreken dat je dit zal evalueren het kind.

Stap 2: ouders op de hoogte brengen van het gesprek en de gemaakte afspraken. en afspreken hierop terug te komen.

Wanneer dit de oplossing lijkt te zijn is het goed dit na een tijdje aan te geven door een positieve ik boodschap. "Ik zie dat het allemaal veel beter gaat en je je goed aan de afspraken houdt. "Dat vind ik echt goed van je."

Wanneer na evaluatie blijkt dat het beter gaat of goed gaat is het verstandig wel alert te blijven maar er geen acties meer op te zetten. Mocht er echter geen positieve verandering opteerdan dan:

Stap 3: een gesprek met de scout en de ouders. En opnieuw afspraken maken. Door op dezelfde lijn met de ouders te gaan zitten voelt een scout meer druk om zich aan de gemaakte afspraken te houden. Ouders weten vaak meer over hun kind en kunnen in dit gesprek handvatten aangeven. Tevens zijn ze dan goed op de hoogte. Geef dit gesprek wel aan bij je groepsbegeleider.

Stap 4: Na een korte tijd afspraken met ouders en scout evalueren. Mocht dit niet lukken dan kun je stap 3 en 4 herhalen. Het kan echter zo zijn dat een scout het probleemgedrag blijft vertonen. Dan is het belangrijk om ook de groepsbegeleider erbij te betrekken. Het bestuur van je groep kan dan beslissen het op te pakken of besluiten dat deze scout niet binnen de groep past. Het belang van de groep gaat altijd voor op het individu. Scouting is een vrijwilligers organisatie. Er valt niet te verwachten dat wij op scouting op een professioneel pedagogisch niveau werken. Het is belangrijk dat we onze grenzen hierin kennen. Dit neemt niet weg dat het weigeren van iemand in je groep een pijnlijke situatie is voor alle betrokken partijen.